

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Haalbaarheidsonderzoek eindrapport

Gasselternijveen -

Haalbaarheidsonderzoek Gasselternijveen - eindrapport

30 april 2026

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding, doel en achtergrond	3
1.2	Leeswijzer	3
2	Locatie, beleving en gebiedskenmerken	4
2.1	Onderzoeksgebied en ruimtelijke context	4
2.2	Historische en landschappelijke gelaagdheid	4
2.3	Beleving door inwoners en gebruikers (resultaten participatie)	5
3	Scenario's	6
3.1	Beschrijving van de scenario's	6
3.2	Scenario 1. Herstel van de Vaart	7
3.3	Scenario 2. De Vaart in de tijd	8
3.4	Scenario 3. De strakke groene lijn	10
4	Integrale beoordeling	12
4.1	Methodiek van beoordeling	12
4.1.1	Technische haalbaarheid	13
4.1.2	Financiële haalbaarheid	15
4.1.3	Kwaliteit/cultuurhistorische kwaliteit	16
4.1.4	Parkeren	17
4.1.5	Verkeer	18
4.1.6	Beheer en onderhoud	19
4.1.7	Maatschappelijke inbedding en beleving	20
4.1.8	Klimaatbestendigheid en waterbeheersing	21
4.1.9	Groenbeleving	22
4.1.10	Economische/toeristische potentie	23
4.2	Beoordeling scenario 1 Herstel van de Vaart	24
4.3	Beoordeling scenario 2 De Vaart in de tijd	26
4.4	Beoordeling scenario 3 De strakke groene lijn	28
4.5	Samenvatting	30
5	Conclusies en advies	31
5.1	Conclusies	31
5.2	Advies	32

1 Inleiding

1.1 Aanleiding, doel en achtergrond

Gasselternijveen is ontstaan als kanaaldorp en ontleent zijn identiteit in sterke mate aan het water. De Vaart vormde lange tijd het hart van het dorp, maar is in de jaren zestig (deels) gedempt en daarmee uit het dorpsbeeld verdwenen. Met het verdwijnen van de Vaart verdween ook een belangrijk element uit de ruimtelijke en historische structuur van het dorp.

In de dorpsvisie van 2006, opgesteld vanuit het dorp en de dorpscoöperatie, is uitgesproken dat er behoefte bestaat om deze historische kern opnieuw betekenis te geven. Sindsdien leeft de wens om te verkennen of het waterverleden, in fysieke of meer verbeelde vorm, een plek kan krijgen in het dorpshart.

Tegen deze achtergrond heeft de gemeente dit haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren. Het onderzoek verkent of en op welke wijze de historische relatie tussen Gasselternijveen en het water, met de voormalige Vaart als ruimtelijk uitgangspunt, opnieuw zichtbaar en beleefbaar kan worden gemaakt. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de haalbaarheid, kosten en randvoorwaarden, en naar de vraag of er aanleiding is om dit te verbinden met andere opgaven in het dorpshart.

Naast het waterverleden is daarom onderzocht of en hoe thema's als klimaatadaptatie, waterhuishouding en mogelijke vervangingsmomenten van infrastructuur (zoals riolering) kunnen worden meegenomen, en of deze opgaven voldoende aanleiding vormen voor ingrijpen. Het onderzoek is verkennend van aard en beoogt geen keuze voor een ontwerp of voorkeursvariant, maar brengt mogelijkheden, beperkingen en afwegingen in beeld als basis voor bestuurlijke besluitvorming en een eventueel vervolg.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport beschrijft het haalbaarheidsonderzoek naar het opnieuw zichtbaar en beleefbaar maken van het waterverleden in het dorpshart van Gasselternijveen, met de voormalige Vaart als uitgangspunt.

Hoofdstuk 1 gaat in op de aanleiding en de onderzoeksvraag.

In hoofdstuk 2 worden het onderzoeksgebied en de historische en landschappelijke context kort beschreven.

Hoofdstuk 3 introduceert de drie scenario's en hun ruimtelijke uitgangspunten.

In hoofdstuk 4 worden deze scenario's beoordeeld aan de hand van vastgestelde criteria, zoals haalbaarheid, kwaliteit, gebruik en draagvlak.

Hoofdstuk 5 bevat de conclusie en het advies voor het vervolg.

2.3 Beleving door inwoners en gebruikers (resultaten participatie)

In het kader van het haalbaarheidsonderzoek is op meerdere momenten input opgehaald: via een dorpsenquête, een openbare dorpsbijeenkomst en twee werksessies met vertegenwoordigers uit het dorp en betrokken organisaties.

Aan de enquête deden 243 inwoners mee. De uitkomsten laten zien dat veel waarde wordt gehecht aan de uitstraling en historische kenmerken van het dorp. Ook het zichtbaar maken van het waterverleden wordt door een deel van de inwoners gezien als een kans. Tegelijkertijd worden verkeersveiligheid, ruimte voor voetgangers en fietsers en aantrekkelijke plekken voor verblijf en ontmoeting veelvuldig genoemd als aandachtspunten.

Tijdens de dorpsbijeenkomst bleek dat de meningen over het wel of niet terugbrengen van water sterk uiteenlopen. Naast waardering voor het waterverleden zijn zorgen geuit over onderhoud, haalbaarheid en de verkeersveiligheid, parkeren en mogelijke gevolgen voor de omgeving bij het terugbrengen van water. Ook zijn alternatieven benoemd, zoals minder ingrijpende oplossingen zonder open water, waarbij groen en verblijf centraal staan.

De participatie laat daarmee een hoge betrokkenheid bij de toekomst van het dorpshart zien, maar ook duidelijke verschillen in opvattingen. Deze input is gebruikt als bouwsteen voor het opstellen en aanscherpen van de scenario's en als basis voor verdere afweging en besluitvorming.

3 Scenario's

3.1 Beschrijving van de scenario's

Op basis van de analyse van het plangebied, de historische en landschappelijke context en de opbrengst uit de participatie zijn drie scenario's uitgewerkt voor de herinrichting van het gebied rond de voormalige Vaart. Deze scenario's laten verschillende manieren zien waarop de relatie tussen dorp, water en openbare ruimte kan worden versterkt. Zij verschillen onderling in mate van ingreep, zichtbaarheid van water, ruimtelijke impact en technische en financiële haalbaarheid.

De scenario's zijn nadrukkelijk bedoeld als denkrichtingen en gespreksinstrument. Ze bieden inzicht in wat mogelijk is, welke keuzes daarbij horen en welke aandachtspunten daarbij spelen. De scenario's lopen op van een sterke nadruk op historisch herstel naar een meer eigentijdse en sobere benadering, waarbij water een andere of meer ondergeschikte rol krijgt.

De scenario's zijn uitgewerkt vanuit een gedeeld ruimtelijk concept en een aantal gezamenlijke uitgangspunten. Centraal daarin staat de historische lijn van de Vaart, die in alle scenario's fungeert als ruimtelijke ruggengraat van het gebied. Deze lijn is in sommige scenario's fysiek en zichtbaar aanwezig en in andere meer impliciet verbeeld in groen, profiel of routing, maar draagt in alle gevallen bij aan herkenbaarheid en samenhang in de openbare ruimte.

Figuur 2. Ruimtelijk concept scenario's

Daarnaast gaan alle scenario's uit van een zonering langs deze lijn. De dwarsstraten delen het plangebied op in deelgebieden met een eigen karakter en gebruiksintensiteit, variërend van meer dorps en stenig in nabij de Hoofdstraat tot opener en groener richting het buitengebied in het oosten. Deze zonering maakt de overgang tussen het dorpshart en het omliggende landschap leesbaar.

Een belangrijk uitgangspunt is verder dat de scenario's niet alleen het waterverleden verkennen, maar ook actuele opgaven meenemen, zoals wateroverlast, droogte, hittestress, verkeersveiligheid, verblijfskwaliteit en mogelijke vervanging van ondergrondse infrastructuur. De wijze en mate waarin deze opgaven worden gekoppeld aan de herinrichting verschillen per scenario.

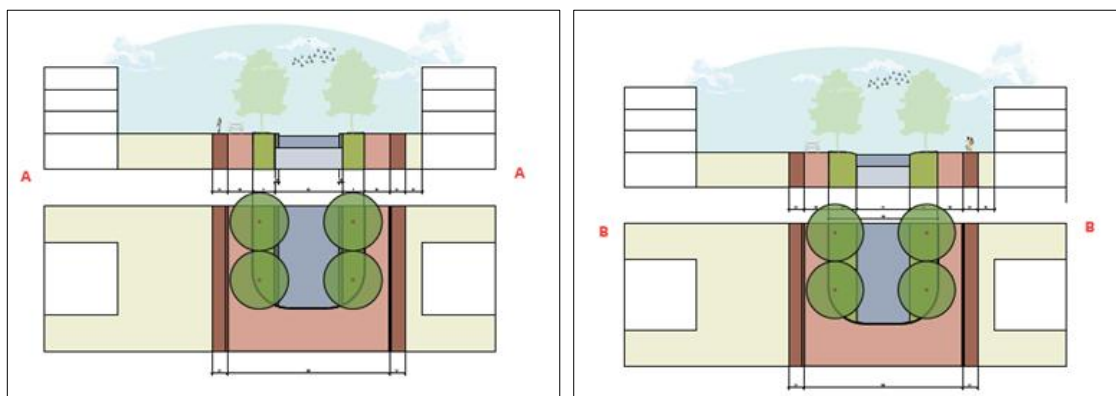
De scenario's vormen geen uitgewerkte ontwerpen, maar een verkennend kader. In de volgende paragrafen worden de afzonderlijke scenario's binnen dit gezamenlijke uitgangspunt en ruimtelijk concept kort toegelicht. In het analyse document staat een uitgebreidere beschrijving.

3.2 Scenario 1. Herstel van de Vaart

In dit scenario wordt de voormalige Vaart opnieuw als open waterstructuur teruggebracht in het dorpshart. De historische lijn van de vaart is fysiek en duidelijk aanwezig en bepaalt het straatprofiel. De inrichting sluit aan bij het traditionele beeld van een kanaaldorp, met afwisseling tussen stenige oevers, bomenrijen en groene oevers. Water vormt de centrale drager van de openbare ruimte, met ruimte voor langzaam verkeer, verblijf en kleinschalige ontmoetingsplekken langs de vaart.

Figuur 3. Scenario 1. Herstel van de Vaart

Figuur 4. Doorsnedes scenario 1

Bron: Internetbode

Bron: Yanshi

Bron: PPHP

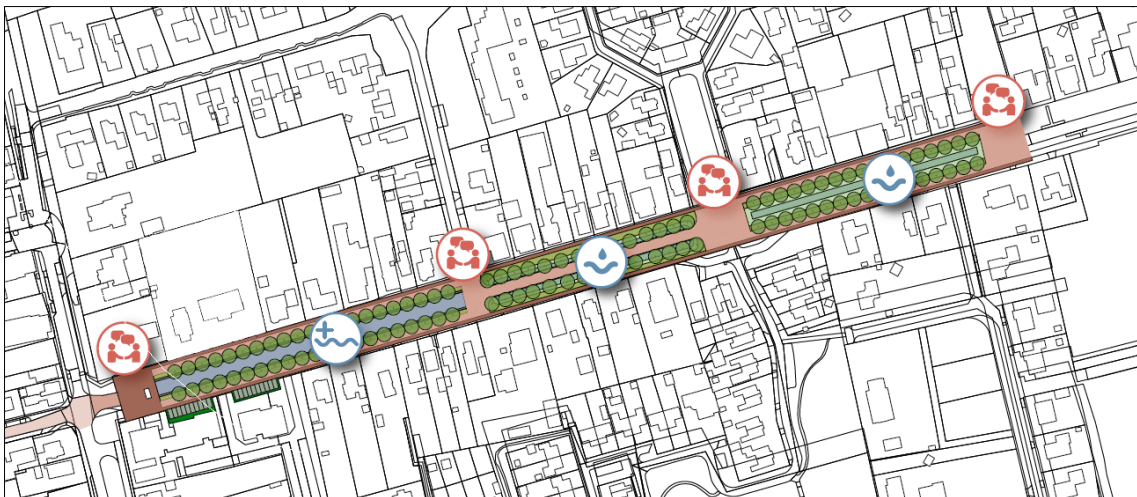

Bron: Vera Wandelt

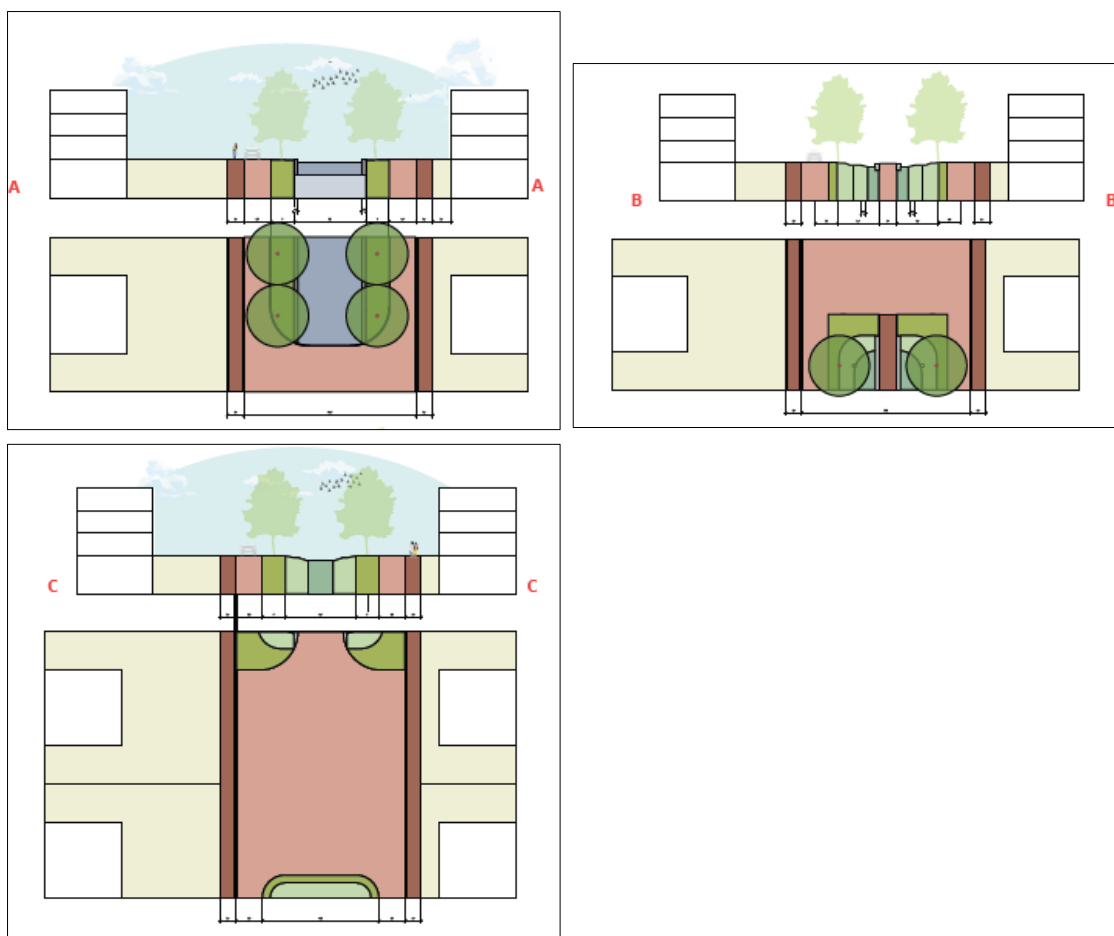
Figuur 5 Referentiebeelden scenario 1

3.3 Scenario 2. De Vaart in de tijd

Dit scenario laat een geleidelijke overgang zien van het historische naar het eigentijdse waterbeeld. De Vaart verandert langs het tracé van een meer traditionele watergang aan de westelijke zijde naar een groenblauwe inrichting met wadi's en natuurvriendelijke zones. Water en groen worden gecombineerd met plekken voor verblijf en ontmoeting. De inrichting maakt verschillende tijdslagen zichtbaar en verbindt het waterverleden met actuele thema's zoals waterberging, vergroening en gebruik van de openbare ruimte.

Figuur 6. Scenario 2. De Vaart in de tijd

Figuur 7. Doorsnedes scenario 2

Bron: Google maps

Bron: Straatbeeld

Bron: Obsurv

Bron: RTV Noord

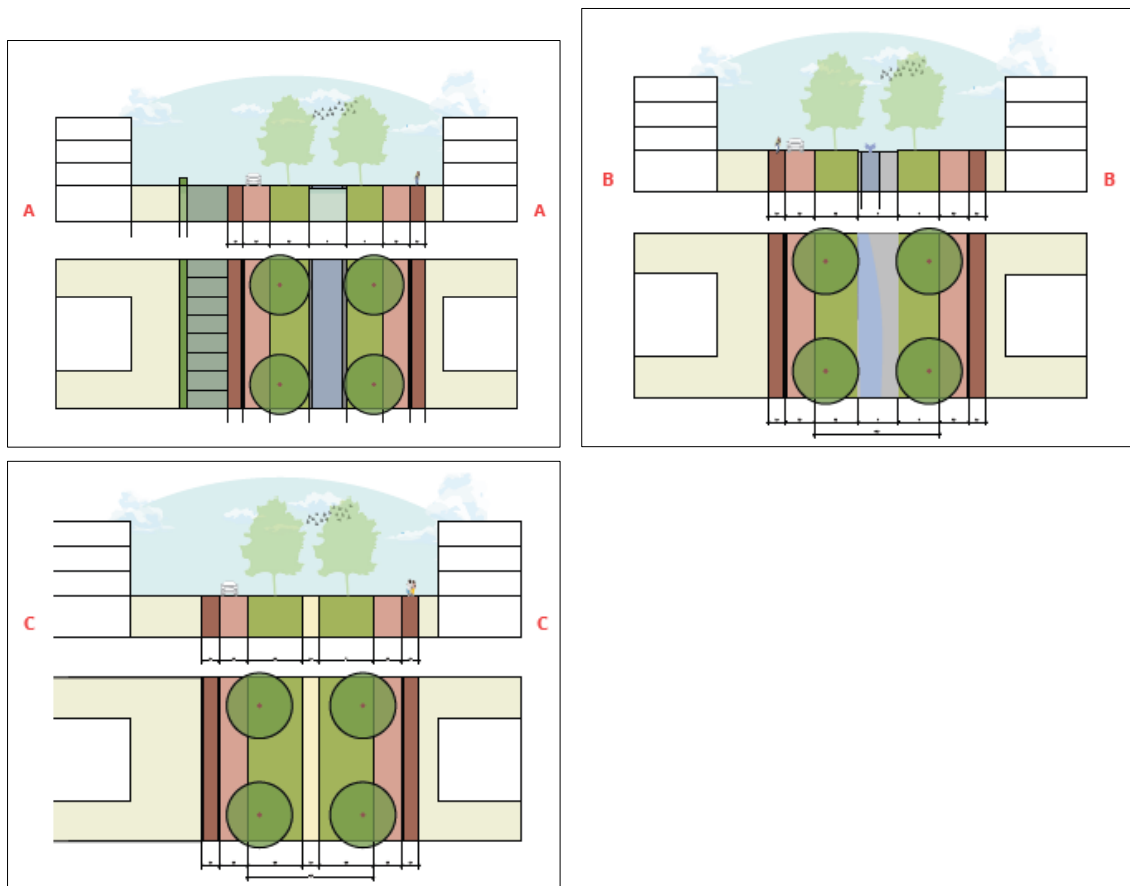
Figuur 8. Referentiebeelden scenario 2

3.4 Scenario 3. De strakke groene lijn

In dit scenario staat de rechte lijn van de voormalige Vaart centraal als ruimtelijk structurerend element, zonder dat overal open water wordt toegepast. De historische tracélijn wordt verbeeld in een groene, overzichtelijke inrichting met paden, bomen en water- en speelelementen. Water speelt een ondersteunende rol binnen een grotendeels groene openbare ruimte. Er wordt geen traditionele open waterstructuur teruggebracht maar er wordt gebruik gemaakt van waterelementen. De nadruk ligt op overzicht, langzaam verkeer, verblijf en een eigentijdse uitstraling van het dorpshart.

Figuur 9. Scenario 3. De strakke groene lijn

Figuur 10. Doorsnedes scenario 3

Bron: Kennisportaal Klimaatadaptatie

Bron: BanOosterhout

Bron: Rots Maatwerk

Bron: Buro Lubbers

Figuur 11. Referentiebeelden scenario 3

4 Integrale beoordeling

4.1 Methodiek van beoordeling

De scenario's zijn beoordeeld met behulp van een integrale en transparante beoordelingsmethodiek. Deze methodiek is bedoeld om de verschillende scenario's op een consistente manier met elkaar te kunnen vergelijken en om inzicht te geven in de belangrijkste consequenties, kansen en aandachtspunten per scenario. De beoordeling is verkennend van aard en vormt geen besluit over een voorkeursvariant.

Voor alle scenario's zijn dezelfde beoordelingscriteria gehanteerd. Deze criteria zijn ontleend aan zowel inhoudelijke analyses als aan de thema's die tijdens participatie en werksessies zijn benoemd. De beoordeling is kwalitatief en beschrijvend uitgevoerd.

De scenario's zijn beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

Criterium	Omschrijving
Technische haalbaarheid	De uitvoerbaarheid van het scenario, waaronder aspecten als bodem en grondwater, waterdoorstroming, waterpeilen en de aansluiting op bestaande infrastructuur, kabels en leidingen.
Financiële haalbaarheid	Inzicht in de kosten voor aanleg en beheer, de verhouding tussen kosten en baten en de mogelijkheden voor subsidies of cofinanciering.
Kwaliteit / cultuurhistorische waarde	De mate waarin het scenario bijdraagt aan identiteit, historie, ruimtelijke kwaliteit en aantrekkelijkheid van het dorpsbeeld.
Parkeren	De gevolgen van het scenario voor het aantal en de ligging van parkeerplaatsen en de bruikbaarheid daarvan voor bewoners en bezoekers.
Verkeer	Het effect op verkeersafwikkeling, verkeersveiligheid, langzaam verkeer en mogelijkheden voor veilig oversteken.
Beheer en onderhoud	De praktische uitvoerbaarheid op langere termijn, de onderhoudslasten en de rolverdeling tussen gemeente en eventueel betrokken bewoners of organisaties.
Maatschappelijke inbedding en Beleving	De mate waarin het scenario aansluit bij wensen, zorgen en verwachtingen van inwoners en organisaties, en zo bijdraagt aan een gedragen besluit.
Klimaatbestendigheid/ waterbeheer	De bijdrage van het scenario aan waterberging, het verminderen van hittestress, het omgaan met droogte en het beperken van overstromingsrisico's.
Groen beleving	De bijdrage aan de aanwezigheid, kwaliteit en toegankelijkheid van groen, waaronder bomen, plantsoenen en biodiversiteit.
Economische/ toeristische potentie	De kansen die het scenario biedt voor de lokale economie, horeca, recreatie en toerisme.

De beoordeling per scenario wordt in de volgende paragrafen uitgewerkt aan de hand van deze criteria. De analyses zijn bedoeld om verschillen en afwegingen inzichtelijk te maken en vormen de basis voor verdere bestuurlijke besluitvorming en een eventueel vervolgproces.

4.1.1 Technische haalbaarheid

De technische haalbaarheid van de scenario's is beoordeeld aan de hand van een aantal samenhangende technische aspecten. Deze aspecten bepalen in belangrijke mate of en onder welke voorwaarden een scenario uitvoerbaar is. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een beoordeling op hoofdlijnen, passend bij de fase van een haalbaarheidsonderzoek. Nadere technische uitwerking en onderzoeken maken geen onderdeel uit van deze fase.

De belangrijkste technische aandachtspunten zijn hieronder beschreven.

BODEMKWALITEIT

De kwaliteit van de bodem ter plaatse van de voormalige Vaart vormt een belangrijk onzekerheidsfactor. De Vaart is in het verleden gedempt en het is bekend dat op veel locaties in Nederland bij dergelijke dempingen gebruik is gemaakt van (licht tot sterk) vervuilde grond.

Hoewel de bodemkwaliteit in principe te onderzoeken is, wordt een volledig inzicht hierin binnen dit haalbaarheidsonderzoek als te vergaand en kostbaar beschouwd. De kans dat vervuilde grond aanwezig is, wordt reëel geacht en vormt daarmee een technisch en financieel risico.

Indicatieve kosten

- Verkennend bodemonderzoek (circa 500 meter): ± € 10.000.
- Sanering bij beperkte tot gemiddelde verontreiniging: € 450.000 – € 900.000.
- Sanering bij sterke verontreiniging: € 1,0 – € 1,2 miljoen, exclusief eventuele extra kosten bij bijzondere hotspots of stortplichtig materiaal.

Nader onderzoek zal moeten uitwijzen of en in welke mate sanering noodzakelijk is.

GRONDWATER

Gasselternijveen ligt hoger dan het omliggende gebied. Water stroomt van nature vanuit het dorp weg en niet andersom. Dit betekent dat er geen natuurlijke toestroom van oppervlaktewater naar de Vaart mogelijk is.

Om permanent water in de Vaart te realiseren is het continu oppompen van water uit lageregelegen gebieden technisch de enige optie. Dit is echter niet altijd mogelijk, bijvoorbeeld tijdens droge zomers, wanneer water elders noodzakelijk is. In die situaties kan de Vaart (tijdelijk) droogvallen.

DOORSTROMING

Voor watervoerende varianten is voldoende doorstroming noodzakelijk om stilstaand water, geurhinder en kwaliteitsproblemen te voorkomen. Binnen het huidige plangebied is het technisch moeilijk om een natuurlijke en continue doorstroming te realiseren. Dit vormt een extra aandachtspunt bij scenario's met open water.

WATERELEMENTEN EN INSTALLATIES

Voor het functioneren van open water en waterelementen zijn technische installaties noodzakelijk, waaronder pompen en mogelijk een zuiveringsinstallatie. Deze installaties zijn essentieel voor waterkwaliteit en waterbeheer.

Indicatieve kosten

- Pompinstallatie: € 65.000 – € 140.000.
- Complete zuiveringsinstallatie inclusief koppeling aan pomp: € 90.000 – € 150.000.

HOGEDRUK AARDGASLEIDING

Door het plangebied loopt een hogedruk aardgasleiding. Afhankelijk van de gekozen variant en de vorm van het water of de ingrepen kan verlegging van deze leiding noodzakelijk zijn. Hiervoor moet een geschikte alternatieve ligging worden gevonden. De beheerder van de leiding heeft aangegeven in principe bereid te zijn mee te werken, maar technisch blijft dit een complexe ingreep.

KABELS EN LEIDINGEN

Binnen het plangebied bevinden zich meerdere kabels en leidingen. Graafwerkzaamheden leiden in veel gevallen tot verlegging van deze infrastructuur. Dit is technisch uitvoerbaar, maar vergt zorgvuldige afstemming en brengt extra complexiteit en kosten met zich mee.

RIOLERING

Voor de herinrichting is de aanleg van een nieuwe droogweerafvoer en hemelwaterafvoer ten zuiden van de Vaart noodzakelijk. Aan de noordzijde is deels een nieuwe hemelwaterafvoer nodig. Deze aanpassingen zijn technisch uitvoerbaar, maar vormen een substantiële ingreep in de ondergrond. In de toekomst is aanpak van de riolering nodig. Dit is echter niet binnen aanzienlijke termijn voorzien, van een koppelkans is op dit moment dan ook geen sprake.

EIGENDOMSGRENZEN

Binnen het plangebied zijn op meerdere locaties zones waar openbaar gebied (zoals trottoirs) feitelijk als particuliere tuin is ingericht. Voor uitvoering van de scenario's is herstel van de formele eigendomsgrenzen tussen particulier en gemeente noodzakelijk. Dit vraagt om zorgvuldige voorbereiding en afstemming.

BEREIKBAARHEID

In alle scenario's geldt dat de bereikbaarheid van woningen, voorzieningen en percelen tijdens en na herinrichting een technische uitdaging is. De mate waarin dit speelt verschilt per scenario, maar vormt in alle gevallen een aandachtspunt voor nadere uitwerking.

Samenvattend

De technische uitvoerbaarheid van de scenario's wordt in doorslaggevende mate beperkt door de hoge ligging van Gasselternijveen ten opzichte van de omgeving. Er is geen natuurlijke aanvoer van water naar de Vaart. Permanent open water kan alleen worden gerealiseerd door het continu oppompen van

water uit lagergelegen gebieden. Dit is technisch kwetsbaar, afhankelijk van externe omstandigheden en in perioden van droogte niet gegarandeerd.

In combinatie met het ontbreken van natuurlijke doorstroming, onzekerheden over de bodemkwaliteit en ingrijpende aanpassingen aan ondergrondse infrastructuur kan worden geconcludeerd dat scenario's met permanent watervoerend karakter technisch niet realistisch uitvoerbaar zijn. Alleen varianten waarin water geen blijvende of structurele rol speelt, zijn technisch beter beheersbaar.

4.1.2 Financiële haalbaarheid

De financiële haalbaarheid van de scenario's is beoordeeld op hoofdlijnen, passend bij de fase van het haalbaarheidsonderzoek. Daarbij is gekeken naar de verwachte investeringskosten, beheer- en onderhoudskosten, beschikbare subsidiemogelijkheden en de mate waarin middelen op dit moment beschikbaar zijn. De financiële beoordeling is verkennend van aard en bedoeld om de orde van grootte en belangrijkste financiële aandachtspunten inzichtelijk te maken.

KOSTEN AANLEG

Voor de kosten van aanleg is gebruikgemaakt van de uitgewerkte kostenramingen van SmitsRinsma, zoals opgenomen in de bijgevoegde kostenraming per scenario. Deze ramingen geven inzicht in de bandbreedtes van investeringskosten en laten zien dat de financiële consequenties tussen de scenario's aanzienlijk verschillen.

Globaal zijn de kosten voor aanleg:

- Scenario 1: circa € 7,5 miljoen (incl. BTW).
- Scenario 2: circa € 6 miljoen (incl. BTW).
- Scenario 3: circa € 5 miljoen (incl. BTW).

Naast de aanlegkosten is ook gekeken naar structurele kosten voor beheer en onderhoud. Scenario's met open water en technische installaties kennen daarbij hogere en meer structurele onderhoudslasten dan scenario's waarin water een meer beperkte of ondersteunende rol speelt.

ONZEKERHEDEN EN RISICO'S

De financiële haalbaarheid wordt beïnvloed door een aantal onzekerheden, waaronder:

- mogelijke verontreiniging van de bodem en eventuele saneringskosten;
- de noodzaak tot verplaatsen van kabels en leidingen;
- de inzet en levensduur van technische installaties (zoals pompen en zuiveringsinstallaties);
- onderhoud en beheer op langere termijn.

Deze posten zijn grotendeels indicatief geraamd en kunnen in een vervolgfase nadere uitwerking vereisen.

SUBSIDIE- EN FINANCIERINGSMOGELIJKHEDEN

Voor het realiseren van de scenario's zijn beperkt subsidiemogelijkheden beschikbaar. De volgende regelingen zijn verkend:

Nij Begun: voor dit project zijn geen subsidiemogelijkheden vanuit Nij Begun beschikbaar.

Provinciale of Europese LEADER-subsidie: mogelijke bijdragen:

- Provinciale bijdrage: maximaal € 25.000

- Europese LEADER-bijdrage: maximaal € 125.000

Subsidie Dorpsvernieuwing Drenthe: deze regeling biedt:

- minimaal € 125.000
- maximaal € 300.000 per aanvraag

Voor de gemeente Aa en Hunze geldt een totaal plafond van € 535.000.

De subsidiebedragen dekken slechts een beperkt deel van de totale investeringskosten en zijn mede afhankelijk van prioritering, aanvraagmoment en cofinanciering.

BESCHIKBARE MIDDELEN

Op dit moment is er nog geen budget beschikbaar vanuit de gemeente voor de uitvoering van één van de scenario's.

PROCESKOSTEN

Naast aanleg- en uitvoeringskosten moet rekening worden gehouden met proceskosten voor verdere planvorming, participatie, onderzoeken, vergunningen en aanbesteding. Deze worden indicatief geraamd op minimaal circa € 125.000.

Samenvattend

De financiële haalbaarheid verschilt per scenario en wordt in belangrijke mate bepaald door de omvang van de ingreep, de mate van technische complexiteit en de structurele beheerlasten. De beschikbare subsidiemogelijkheden bieden slechts beperkte verlichting van de totale kosten. Zonder aanvullende financiering of bestuurlijke keuzes is uitvoering op korte termijn financieel niet mogelijk. In de volgende paragrafen wordt per scenario kort aangegeven wat deze financiële uitgangspunten betekenen voor de haalbaarheid.

4.1.3 Kwaliteit/cultuurhistorische kwaliteit

De beoordeling van de kwaliteit en cultuurhistorische waarde richt zich op de mate waarin de scenario's aansluiten bij de ruimtelijke, historische en landschappelijke structuur van het onderzoeksgebied, zoals beschreven in de cultuurhistorische en landschappelijke analyses.

CULTUURHISTORISCHE INPASSING

Het onderzoeksgebied is onderdeel van een veenkoloniaal dorp waarin waterstructuren, lintbebouwing en een heldere verkaveling bepalend zijn voor het dorpsbeeld. De historische lijn van de Vaart vormt hierin een belangrijk structurerend element. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin deze cultuurhistorische structuur herkenbaar blijft of opnieuw leesbaar wordt gemaakt en of nieuwe ingrepen passen binnen het dorpse en veenkoloniale karakter.

RELATIE MET LANDSCHAP

Het onderzoeksgebied ligt op de overgang van hogere zandgronden naar het lagere Hunzedal. Deze landschappelijke gradiënt is richtinggevend voor de ruimtelijke opbouw en beleving. Scenario's zijn beoordeeld op hun aansluiting bij deze overgang en op de samenhang tussen dorp en omliggend landschap.

GROENE UITSTRALING EN RUIMTELIJKE KWALITEIT

Groen speelt een belangrijke rol in de ruimtelijke kwaliteit van het onderzoeksgebied. De aanwezigheid van bomen en samenhangende groenstructuren in het openbaar gebied draagt bij aan een dorpse uitstraling en een prettige verblijfskwaliteit. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin zij verstening beperken en ruimte bieden voor een groene inrichting van de openbare ruimte.

BEBOUWING EN BEELDKWALITEIT

De staat en uitstraling van beeldbepalende gebouwen, waaronder het oude gemeentehuis en het voormalige hotel Nieveen, beïnvloeden de beleving van het onderzoeksgebied. Eventuele verloedering van deze panden werkt door in de ruimtelijke kwaliteit. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin zij ruimte laten voor een samenhangende verbetering van bebouwing en openbare ruimte.

GEBRUIK, VERBLIJF EN BELEVING

De mogelijkheid om ruimte te bieden voor ontmoeting, verblijf en spel is meegenomen als onderdeel van de gebruiks- en belevingswaarde. Daarbij is gekeken of deze functies passen binnen de schaal, rust en het karakter van het dorpshart.

RUST, INFRASTRUCTUUR EN ONDERHOUD

De inrichting van wegen en profielen beïnvloedt de beleving van rust en overzichtelijkheid in het gebied. Ook beheer en onderhoud van groen, straatwerk en bebouwing zijn betrokken bij de beoordeling, omdat duurzame kwaliteit afhankelijk is van realistische onderhoudsniveaus.

Samenvattend

De beoordeling op kwaliteit en cultuurhistorische waarde richt zich op de aansluiting bij de historische dorpsstructuur en het veenkoloniale karakter van Gasselternijveen. Belangrijke aspecten zijn de herkenbaarheid van de historische Vaart, de groene inrichting van de openbare ruimte, de samenhang met beeldbepalende gebouwen en de beleving van rust en schaal. Ook gebruik, onderhoud en de mogelijkheid voor ontmoeting en spel dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het onderzoeksgebied.

4.1.4 Parkeren

De beoordeling van de scenario's op het criterium parkeren richt zich primair op het realiseren van voldoende parkeerplekken op een logisch bereikbare locatie en op de vraag hoe deze parkeerplekken functioneel en ruimtelijk goed kunnen worden ingepast binnen het onderzoeksgebied.

RELATIE MET CULTUURHISTORISCHE INRICHTING

Het terugbrengen van cultuurhistorische waarden, zoals water, rechte lijnen en een groene inrichting van de openbare ruimte, heeft als consequentie dat parkeren niet overal kan worden gehandhaafd. In scenario's waarin deze waarden centraal staan, zal parkeren (deels) elders moeten worden opgevangen.

HUIDIGE EN TOEKOMSTIGE PARKEERSITUATIE

Binnen het onderzoeksgebied zijn momenteel parkeerplaatsen aanwezig, met name bij het gezondheidscentrum en langs de Vaart. Volgens de geldende normen is het aantal parkeerplaatsen toereikend, maar in de praktijk wordt regelmatig op gras en bermen geparkeerd. Dit komt ondermeer door de toenemende regiofunctie van het gezondheidscentrum.

PARKEREN OP EIGEN TERREIN EN IN DE OPENBARE RUIMTE

Een deel van de parkeerruimte langs de Vaart wordt gebruikt door bewoners, terwijl een deel van hen kan parkeren op eigen terrein. Het stimuleren van parkeren op eigen erf vormt daarom een belangrijk uitgangspunt. Aanvullend kan parkeren in de openbare ruimte worden ingepast, mits dit zorgvuldig gebeurt en rekening houdt met de inrichting van het gebied. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de omgeving van voorzieningen, zoals de kerk, als mogelijke opvanglocatie.

VOORZIENINGEN EN BEREIKBAARHEID

Parkeerplaatsen ten behoeve van het gezondheidscentrum zijn formeel aan de achterzijde gesitueerd, maar in de praktijk wordt ook langs de Vaart geparkeerd. Wijzigingen in de parkeersituatie langs de Vaart hebben daarmee direct effect op de bereikbaarheid van deze voorziening.

Samenvattend

Parkeren vormt een belangrijke randvoorwaarde bij de herinrichting van het onderzoeksgebied. Het realiseren van voldoende parkeerplekken en een logische, goed werkende inpassing daarvan is essentieel voor het functioneren en gebruik van het gebied.

4.1.5 Verkeer

De beoordeling van de scenario's op het criterium verkeer richt zich op verkeersveiligheid, doorstroming en het functioneren van de verschillende verkeersdeelnemers binnen het onderzoeksgebied.

SNELHEID VAN AUTOVERKEER

In het onderzoeksgebied bestaat het beeld dat door automobilisten hard wordt gereden. Uit feitelijke snelheidsgegevens blijkt dit beeld echter niet te worden bevestigd. De huidige inrichting leidt niet aantoonbaar tot structureel overschrijden van de geldende snelheidslimieten. Wel blijkt dat parkeren langs de rijbaan een remmend effect kan hebben op de rijsnelheid, doordat het straatprofiel visueel wordt versmald.

VOETGANGERS

Voor voetgangers kent het onderzoeksgebied knelpunten. Het trottoir is niet overal doorlopend aanwezig en goede, logische oversteekpunten ontbreken. Hierdoor ontstaan in de huidige situatie onoverzichtelijke en potentieel onveilige situaties. Verbetering van de continuïteit van voetpaden en het duidelijk markeren van oversteekplaatsen vormt een belangrijk aandachtspunt bij de beoordeling van de scenario's.

Fietsverkeer

De Vaart wordt intensief gebruikt door fietsers, waaronder veel middelbare scholieren. Het is daarom van belang dat scenario's voldoende ruimte en veiligheid bieden voor fietsverkeer. De huidige indeling met een relatieve scheiding tussen een luwe en een drukkere zijde zorgt voor een functionele en veilige fietsroute. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin deze veilige fietsfunctie behouden of versterkt kan worden.

LANDBOUWVERKEER

Over de Vaart rijdt regelmatig landbouwverkeer. In de zomer van 2025 is hier nader onderzoek naar uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen ertoe leiden dat landbouwverkeer in de toekomst gebruik mag maken van de provinciale weg, waardoor de belasting van de Vaart kan afnemen. Dit is meegenomen als relevante ontwikkeling bij de beoordeling van de scenario's.

Samenvattend

Het verkeersbeeld in het onderzoeksgebied wordt vooral bepaald door de combinatie van autoverkeer, fietsverkeer en voetgangers binnen een relatief smalle dorpsstraat. Verbetering van voetgangersveiligheid en het behouden van een veilige fietsroute zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. De toekomstige rol van landbouwverkeer kan van invloed zijn op de verkeersdruk en wordt daarom meegenomen in de afweging van de scenario's.

4.1.6 Beheer en onderhoud

De beoordeling van de scenario's op het criterium beheer en onderhoud richt zich op de structurele onderhoudslasten van de openbare ruimte en de mate waarin het gekozen kwaliteitsniveau duurzaam en beheersbaar is voor de gemeente.

Voor de beheer- en onderhoudskosten is gebruikgemaakt van de kostenraming van SmitsRinsma, behorende bij het haalbaarheidsonderzoek.

BEHEERKOSTEN PER SCENARIO

Op basis van een beheerde oppervlakte van circa 17.300 m² bedragen de jaarlijkse onderhoudskosten:

- Scenario 1: circa € 60.500 per jaar
- Scenario 2: circa € 54.100 per jaar
- Scenario 3: circa € 85.200 per jaar

De verschillen worden met name veroorzaakt door de mate van verharding, complexiteit van inrichting en benodigde onderhoudsintensiteit.

VERGELIJKING MET LANDELIJKE KENGETALLEN

Landelijke kengetallen voor beheer van de openbare ruimte laten zien dat bij een hoog kwaliteitsniveau onderhoudskosten in de orde van circa € 2,50 tot € 5,00 per m² per jaar gebruikelijk zijn, afhankelijk van type inrichting en gebruiksintensiteit. De geraamde kosten voor het onderzoeksgebied vallen binnen deze bandbreedte, waarbij scenario 3 aan de bovenkant zit door de hogere onderhoudsintensiteit.

HUDIGE ONDERHOUDSKOSTEN

De huidige onderhoudskosten van het gebied zijn nog niet exact vastgesteld, waardoor directe vergelijking met de bestaande situatie niet mogelijk is. Wel is duidelijk dat herinrichting op KOR A-niveau leidt tot structureel hogere beheerlasten dan een sobere inrichting.

BEHEERSBAARHEID OP LANGERE TERMIJN

Beheer en onderhoud vormen een structurele last voor de gemeente. Daarnaast vraagt een hoogwaardige inrichting om consistente uitvoering en toezicht om kwaliteitsverlies en achteruitgang te voorkomen. Scenario's met een hogere mate van verharding, detailniveau of technische elementen zijn daarbij gevoeliger voor hogere en minder flexibele onderhoudslasten.

Samenvattend

De beheer- en onderhoudskosten verschillen per scenario, maar liggen alle binnen de landelijke bandbreedtes voor hoogwaardig beheer. Wel geldt dat hogere ruimtelijke ambities direct leiden tot hogere structurele lasten. Beheersbaarheid en beschikbare capaciteit vormen daarmee een belangrijk aandachtspunt bij de afweging van de scenario's.

4.1.7 Maatschappelijke inbedding en beleving

De beoordeling op maatschappelijke inbedding en beleving richt zich op de mate waarin de scenario's aansluiten bij het dagelijkse gebruik van het onderzoeksgebied, de sociale betekenis van het dorpshart en het proces waarin betrokkenen zijn meegenomen.

PARTICIPATIE EN BETROKKENHEID

In het kader van het haalbaarheidsonderzoek is een uitgebreid participatieproces doorlopen, bestaande uit een enquête, een openbare dorpsbijeenkomst en twee werksessies met vertegenwoordigers van de dorpscoöperatie, inwoners, maatschappelijke organisaties, het waterschap en gemeentelijke experts. Dit heeft gezorgd voor een brede inventarisatie van wensen, zorgen en aandachtspunten.

VERDEELDE OPVATTINGEN OVER WATER

Uit de participatie blijkt dat de meningen over het al dan niet terugbrengen van water sterk uiteenlopen. Voor een deel van de betrokkenen is water een essentieel element van de identiteit van het dorp, terwijl anderen hier juist bezwaren bij hebben vanuit gebruik, veiligheid, onderhoud of uitvoerbaarheid. Deze tegenstelling maakte het gesprek over alternatieve varianten, zoals meer groene of minder watervoerende oplossingen, in de bijeenkomsten complex en soms lastig te voeren.

EFFECT OP HET GESPREK EN DRAAGVLAK

Door de focus op 'wel of geen water' kwam het gesprek niet altijd toe aan een inhoudelijke verkenning van bredere thema's, zoals verblijfskwaliteit, vergroening, verkeersveiligheid en gebruik van de openbare ruimte. Dit laat zien dat maatschappelijke inbedding niet alleen afhankelijk is van het eindbeeld, maar ook sterk samenhangt met de wijze waarop keuzes en varianten worden gepresenteerd en besproken.

DAGELIJKSE BELEVING EN GEBRUIK

De Vaart en directe omgeving vervullen een belangrijke rol in het dagelijks functioneren van het dorp, onder meer voor verkeer, parkeren en de bereikbaarheid van voorzieningen. Daarnaast is er waarde in het gebruik als verblijfs- en ontmoetingsruimte. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin zij hiermee rekening houden en recht doen aan verschillende vormen van gebruik en beleving.

Samenvattend

De maatschappelijke inbedding van de scenario's wordt gekenmerkt door een hoge betrokkenheid, maar ook door duidelijke verschillen in opvattingen, met name over de rol van water. Deze verdeeldheid maakt het realiseren van breed draagvlak complex en vraagt om een zorgvuldig vervolgproces, waarin het gesprek breder wordt getrokken dan alleen de aanwezigheid van water en waarin ruimte is voor stapsgewijze besluitvorming en alternatieven.

4.1.8 Klimaatbestendigheid en waterbeheersing

De beoordeling op klimaatbestendigheid en waterbeheersing richt zich op de mate waarin de scenario's bijdragen aan het omgaan met effecten van klimaatverandering, zoals wateroverlast, droogte en hittestress, binnen het onderzoeksgebied.

HUIDIGE SITUATIE

Uit de analyse van het gebied blijkt dat er op dit moment geen sprake is van acute waterproblemen in het onderzoeksgebied. Door de relatief hoge ligging van Gasselternijveen stroomt water van nature af richting het omliggende gebied. Structurele wateroverlast of knelpunten in de waterhuishouding doen zich momenteel niet of nauwelijks voor.

WATERBERGING EN AFVOER

De scenario's verkennen verschillende mogelijkheden om water een rol te laten spelen in de inrichting van de openbare ruimte, bijvoorbeeld door waterberging, vertraagde afvoer of infiltratie. Deze maatregelen kunnen bijdragen aan een robuuster watersysteem bij extreme neerslag, maar zijn vanuit de huidige situatie niet strikt noodzakelijk om bestaande problemen op te lossen.

DROOGTE EN HITTESTRESS

De toepassing van water en vergroening kan bijdragen aan het beperken van hittestress en het vasthouden van water in droge periodes. Met name groene inrichting en tijdelijke wateropvang hebben hierin een positief effect. Tegelijkertijd is er in het onderzoeksgebied geen directe noodzaak om ingrijpende maatregelen te treffen vanuit droogteproblematiek.

TOEKOMSTWAARDE

Hoewel er geen urgente klimaatopgave is, dragen de scenario's in verschillende mate bij aan de toekomstbestendigheid van het onderzoeksgebied. Zij maken het mogelijk om anticiperend mee te bewegen met langere termijnontwikkelingen in klimaat en waterbeheer, mits dit op een technisch en financieel beheersbare manier gebeurt.

Samenvattend

De klimaatbestendigheid en waterbeheersing vormen geen doorslaggevende noodzaak voor ingrijpen in het onderzoeksgebied. De scenario's leveren wel een bijdrage aan het vergroten van de robuustheid en toekomstwaarde van de openbare ruimte, maar deze meerwaarde is aanvullend en niet gedreven door een acute klimaat- of wateropgave.

4.1.9 Groenbeleving

De beoordeling op groenbeleving richt zich op de bijdrage van de scenario's aan de kwaliteit, beleving en samenhang van groen in het onderzoeksgebied, zowel in ruimtelijke als functionele zin.

HUIDIGE GROENSITUATIE

In de huidige situatie is groen aanwezig in de vorm van bomen, bermen en enkele groenstroken, maar is de openbare ruimte langs de Vaart in belangrijke mate verhard en functioneel ingericht. Hierdoor is de groenbeleving versnipperd en ondergeschikt aan verkeer en parkeren.

GROENE INRICHTING VAN DE OPENBARE RUIMTE

De scenario's verkennen verschillende mogelijkheden om groen een meer structurerende rol te geven in de inrichting van de openbare ruimte. Daarbij is gekeken naar de aanwezigheid van bomen, groenstructuren en samenhangende groene profielen langs de Vaart. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin zij verstening beperken en bijdragen aan een meer groene, dorpse uitstraling.

BELEVING EN VERBLIJF

Groen heeft niet alleen een esthetische functie, maar draagt ook bij aan verblijfskwaliteit, comfort en schaalbeleving. De scenario's zijn beoordeeld op de mogelijkheid om groen zodanig in te zetten dat het verblijf ondersteunt, schaduw biedt en bijdraagt aan een prettige en rustige omgeving, zonder dat dit leidt tot versnippering of onderhoudsproblemen.

SAMENHANG MET LANDSCHAP EN DORPSSTRUCTUUR

De groenstructuur in het onderzoeksgebied staat niet op zichzelf, maar maakt onderdeel uit van de overgang tussen dorpskern en omliggend landschap. Scenario's zijn beoordeeld op de mate waarin groen bijdraagt aan deze samenhang en aansluit bij het veenkoloniale en landschappelijke karakter van Gasselternijveen.

Samenvattend

De groenbeleving vormt een belangrijk kwaliteitsaspect voor het onderzoeksgebied. Scenario's die ruimte bieden voor een samenhangende groene inrichting van de openbare ruimte dragen bij aan een dorpse uitstraling, verblijfskwaliteit en landschappelijke samenhang. De toegevoegde waarde van groen ligt vooral in het versterken van beleving en gebruik, en niet in het oplossen van een acute problematiek.

4.1.10 Economische/toeristische potentie

De beoordeling op economische en toeristische potentie richt zich op de vraag in hoeverre de scenario's bijdragen aan de aantrekkelijkheid en gebruikswaarde van het dorpshart en of zij kansen bieden voor lokale activiteiten, voorzieningen en bezoekers.

HUDIGE SITUATIE

Het onderzoeksgebied vervult op dit moment vooral een functionele rol binnen het dorp, met voorzieningen zoals het gezondheidscentrum, maatschappelijke functies en doorgaand verkeer. Het gebied heeft beperkt een verblijfs- of bestemmingskarakter voor bezoekers van buiten het dorp. Er is geen sprake van een uitgesproken toeristische functie.

AANTREKKELIJKHEID EN VERBLIJF

De scenario's verkennen de mogelijkheid om het gebied aantrekkelijker te maken als verblijfsruimte door verbetering van de openbare ruimte, vergroening en het toevoegen van plekken voor ontmoeting. Een kwalitatief prettige inrichting kan bijdragen aan langer verblijf en een aantrekkelijker dorpsbeeld, wat indirect ondersteunend kan zijn voor bestaande voorzieningen en kleinschalige economische activiteiten.

TOERISME EN RECREATIE

Hoewel Gasselternijveen geen uitgesproken toeristische kern is, kan een kwalitatieve inrichting van het dorpshart aansluiten bij recreatief gebruik door passerende fietsers, wandelaars en bezoekers van het Hunzedal. De scenario's zijn beoordeeld op hun potentiële bijdrage aan deze recreatieve beleving, zonder dat zij zijn bedoeld als toeristische trekpleister op regionale schaal.

LOKALE ECONOMIE

De economische effecten van de scenario's zijn naar verwachting beperkt en voornamelijk indirect van aard. Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit kan bijdragen aan een prettiger vestigingsklimaat voor bestaande voorzieningen en kleinschalige initiatieven, maar leidt niet vanzelfsprekend tot nieuwe economische activiteiten.

Samenvattend

De economische en toeristische potentie vormt geen primaire drijfveer voor ingrepen in het onderzoeksgebied. De scenario's kunnen wel bijdragen aan een aantrekkelijker dorpshart en een betere verblijfskwaliteit, wat ondersteunend kan zijn voor bestaande voorzieningen en recreatief gebruik. De meerwaarde ligt vooral in versterking van het dagelijks functioneren en de uitstraling van het dorp, en minder in het creëren van nieuwe economische of toeristische functies.

4.2 Beoordeling scenario 1 Herstel van de Vaart

Beoordeling scenario 1. Herstel van de Vaart

	Technische haalbaarheid
	Financiële haalbaarheid
	Kwaliteit/Cultuurhistorische waarde
	Parkeren
	Verkeer
	Beheer en onderhoud
	Maatschappelijke inbedding en beleving
	Klimaatbestendigheid/waterbeheer
	Groen beleving
	Economische en toeristische potentie

Tabel 1. Beoordeling scenario 1

TECHNISCHE HAALBAARHEID

Scenario 1 kent grote technische beperkingen door de hogere ligging van Gasselternijveen, waardoor permanent open water alleen mogelijk is door continu oppompen van water uit lageregelegen gebieden. In combinatie met onzekerheden over bodemverontreiniging, het ontbreken van natuurlijke doorstroming en ingrijpende aanpassingen aan ondergrondse infrastructuur is dit scenario technisch niet realistisch uitvoerbaar.

FINANCIËLE HAALBAARHEID

Scenario 1 vraagt de hoogste investering, exclusief mogelijke kosten voor bodemsanering en aanvullende technische installaties. Beschikbare subsidies dekken slechts een zeer beperkt deel van deze kosten en er is geen gemeentelijk budget beschikbaar.

KWALITEIT EN CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Scenario 1 maakt de historische Vaart het best herkenbaar en sluit sterk aan bij de veenkoloniale structuur en ontstaansgeschiedenis van Gasselternijveen. Het scenario versterkt de ruimtelijke identiteit en de relatie tussen dorp, water en landschap.

PARKEREN

Door het terugbrengen van open water verdwijnen alle bestaande parkeerplaatsen langs de Vaart en bij het gezondheidscentrum, waardoor parkeren elders moet worden opgevangen. Dit vraagt om actieve sturing op parkeren op eigen terrein en het zorgvuldig inpassen van nieuwe parkeervoorzieningen in de omgeving, waarvoor op dit moment nog geen concrete ruimtelijke oplossing is uitgewerkt of gevonden.

VERKEER

Het scenario heeft beperkte invloed op de rijksnelheden, waarbij parkeren langs de weg mogelijk een snelheidsremmend effect heeft. Aandacht blijft nodig voor voetgangersveiligheid en het behoud van een veilige fietsroute, met name voor scholieren.

BEHEER EN ONDERHOUD

Scenario 1 kent substantiële structurele onderhoudskosten, circa € 60.500 per jaar, passend bij een hoog kwaliteitsniveau van de openbare ruimte. De aanwezigheid van open water en technische installaties maakt het beheer complex en kwetsbaar op lange termijn.

MAATSCHAPPELIJKE INBEDDING EN BELEVING

Scenario 1 sluit aan bij een deel van de gemeenschap dat grote waarde hecht aan herstel van het waterverleden, maar roept ook duidelijke weerstand op bij anderen. De sterke focus op water vergroot de verdeeldheid, wat het bereiken van breed draagvlak bemoeilijkt.

KLIMAATBESTENDIGHEID EN WATERBEHEERSING

Het scenario draagt bij aan waterberging en vergroening, maar lost geen bestaande waterproblemen op omdat er geen acute klimaat- of wateropgave is in het onderzoeksgebied. De meerwaarde is aanvullend en niet noodzakelijk vanuit waterbeheer.

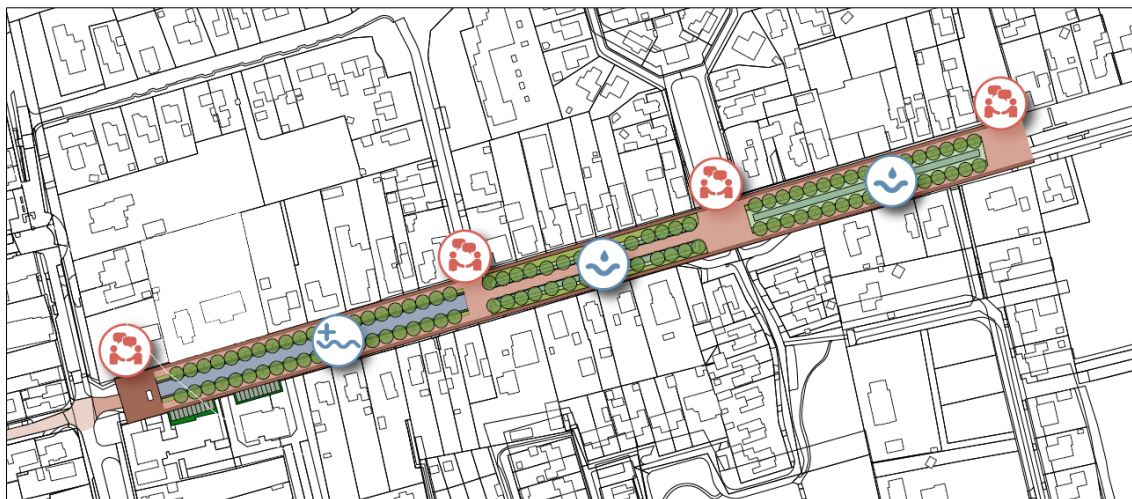
GROENBELEVING

Door het terugbrengen van open water wordt een groot deel van de beschikbare ruimte langs de Vaart ingenomen, waardoor minder ruimte overblijft voor groen in de openbare ruimte. Groen kan in dit scenario wel worden toegepast, maar vooral als ondergeschikt element binnen het waterprofiel en in beperktere omvang dan in scenario's zonder of met minder open water.

ECONOMISCHE EN TOERISTISCHE POTENTIE

Scenario 1 kan bijdragen aan een aantrekkelijker dorpsbeeld en een sterker verblijfskarakter van het centrum. De economische en toeristische effecten blijven echter beperkt en zijn vooral indirect van aard.

4.3 Beoordeling scenario 2 De Vaart in de tijd

Beoordeling scenario 2. De Vaart in de tijd

	Technische haalbaarheid
	Financiële haalbaarheid
	Kwaliteit/Cultuurhistorische waarde
	Parkeren
	Verkeer
	Beheer en onderhoud
	Maatschappelijke inbedding en beleving
	Klimaatbestendigheid/waterbeheer
	Groen beleving
	Economische en toeristische potentie

Tabel 2. Beoordeling scenario 2

TECHNISCHE HAALBAARHEID

Scenario 2 combineert een stuk vaart, met permanent open water, met wadi's; voor het watervoerende deel blijven bodemrisico's, (beperkte) wateraanvoer en het voorkomen van stilstaand water/doorstroming aandachtspunten. De wadi's zijn relatief eenvoudig aan te leggen en technisch haalbaar omdat zij geen permanente pompsystemen nodig hebben. De totale ondergrondse ingrepen (K&L, riolering, eigendomsgrenzen) van scenario 2 blijven echter aanzienlijk. Ook dit scenario is daarmee technisch niet realistisch uitvoerbaar.

FINANCIËLE HAALBAARHEID

Dit is het middelste scenario qua investeringsniveau, maar de financiële opgave blijft aanzienlijk. Daarmee blijft het scenario kostbaar en afhankelijk van aanvullende middelen.

KWALITEIT EN CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Scenario 2 sluit cultuurhistorisch aan doordat een deel van de Vaart herkenbaar wordt teruggebracht en de historische lijn leesbaar blijft in het dorpschart. Tegelijk krijgt het scenario een extra laag door de overgang naar wadi's en groen, waardoor het historische beeld deels wordt gecombineerd met een eigentijdse inrichting die aansluit bij het omliggende landschap.

PARKEREN

Door de inrichting met water/structuren ontstaat minder ruimte voor parkeercapaciteit, met name rond het gezondheidscentrum, waardoor parkeren elders moet worden opgevangen. Dit knelpunt is nadrukkelijk aanwezig in de beoordeling en werkt direct door in bereikbaarheid en dagelijks gebruik.

VERKEER

Scenario 2 legt veel ruimte vast voor water en groenstructuren, waardoor weinig profielruimte overblijft voor veilige trottoirs, oversteken en een robuuste fietsroute; dit vraagt scherpe keuzes en blijft een knelpunt.

BEHEER EN ONDERHOUD

De kans op droogvallen en stilstaand water blijft een aandachtspunt door de combinatie van waterdelen en beperkte doorstromingsmogelijkheden. Daarmee blijft beheer (incl. waterkwaliteit) een bepalende factor, ook al zijn de wadi's zelf relatief onderhoudsarm ten opzichte van permanent open water.

MAATSCHAPPELIJKE INBEDDING EN BELEVING

In het participatieproces bleef de discussie sterk hangen op wel of geen water, waardoor de inhoudelijke afweging van scenario 2 als tussenvariant minder goed van de grond kwam en het draagvlak beperkt bleef.

KLIMAATBESTENDIGHEID EN WATERBEHEERSING

De wadi's versterken waterberging en klimaatadaptatie zonder permanente pompsystemen, wat een duidelijk voordeel is binnen dit scenario. Tegelijk is er geen acute wateropgave die ingrijpen afdwingt, waardoor de meerwaarde vooral ligt in toekomstbestendigheid.

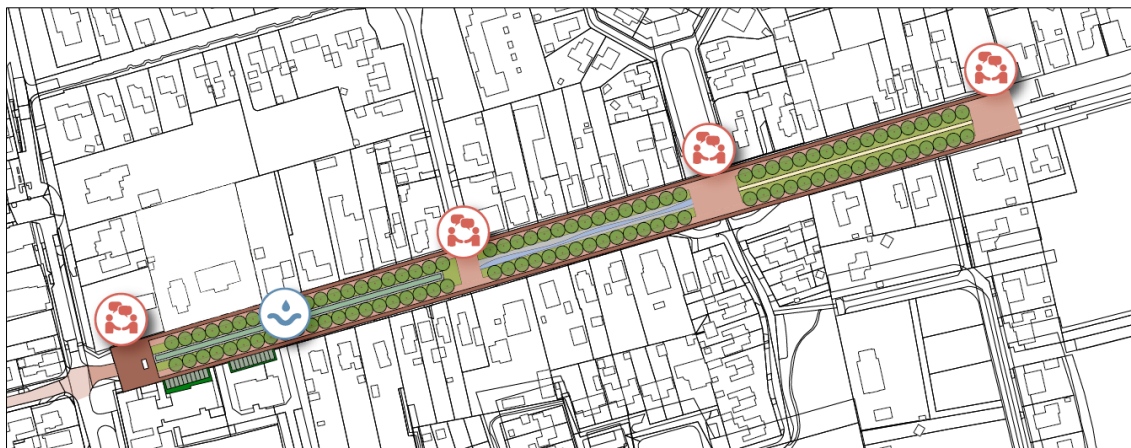
GROENBELEVING

Scenario 2 biedt meer ruimte voor groen en speelruimte, met name in de delen waar wadi's en groene profielen worden toegepast. Wel kan de ruimte voor groen in het "kop"-gebied beperkter zijn door de concentratie van functies en inrichtingselementen.

ECONOMISCHE/TOERISTISCHE POTENTIE

De potentiële economische effecten blijven beperkt en vooral indirect (aantrekkelijker dorpsbeeld en verblijfsruimte). Recreatief kan het scenario vooral als onderdeel van een fietsroute interessant zijn, maar het betreft een relatief beperkt tracé.

4.4 Beoordeling scenario 3 De strakke groene lijn

Beoordeling scenario 3. De strakke groene lijn

	Technische haalbaarheid
	Financiële haalbaarheid
	Kwaliteit/Cultuurhistorische waarde
	Parkeren
	Verkeer
	Beheer en onderhoud
	Maatschappelijke inbedding en beleving
	Klimaatbestendigheid/waterbeheer
	Groen beleving
	Economische en toeristische potentie

Tabel 3. Beoordeling scenario 3

TECHNISCHE HAALBAARHEID

Scenario 3 is technisch het meest haalbaar doordat geen permanent open water wordt aangelegd en het oppompen van grond- of oppervlaktewater niet nodig is. De technische risico's blijven beperkt tot reguliere ingrepen, zoals mogelijke verlegging van kabels en leidingen.

FINANCIËLE HAALBAARHEID

Dit scenario kent de laagste aanlegkosten van de drie en vraagt relatief beperkte aanvullende technische maatregelen. Tegelijk blijft het een kostbare investering en is er op dit moment geen gemeentelijk budget beschikbaar, terwijl de structurele beheerkosten hoger uitvallen door onderhoud van groen- en waterelementen in de openbare ruimte.

KWALITEIT EN CULTUURHISTORISCHE WAARDE

Cultuurhistorisch is scenario 3 het minst sterk, omdat de oorspronkelijke Vaart niet fysiek wordt teruggebracht. Wel wordt de historische lange lijn van de Vaart ruimtelijk verbeeld in de inrichting, in combinatie met een eigentijdse, groene opzet die goed aansluit bij het schaalniveau en gebruik van het dorpshart.

PARKEREN

Ook in dit scenario blijft parkeren een aandachtspunt, met name in de nabijheid van het gezondheidscentrum. Hoewel meer flexibiliteit bestaat dan bij waterdragende scenario's, vraagt het inpassen van voldoende parkeerplekken nog steeds om gerichte keuzes.

VERKEER

Scenario 3 biedt goede mogelijkheden om autoverkeer en langzaam verkeer overzichtelijk te scheiden. Dit draagt bij aan verkeersveiligheid en een rustiger straatprofiel, mits de inrichting consequent wordt doorgevoerd.

BEHEER EN ONDERHOUD

Hoewel de aanlegkosten beperken blijven, zijn de jaarlijkse beheerkosten relatief hoog door het gewenste kwaliteitsniveau van groen en waterelementen. Dit vraagt om structurele inzet en onderhoudscapaciteit vanuit de gemeente.

MAATSCHAPPELIJKE INBEDDING EN BELEVING

In het participatieproces krijgt scenario 3 de meest positieve reacties en sluit het best aan bij de wensen die zijn opgehaald via enquête en dorpsbijeenkomst. Tegelijk zijn er ook tegenstanders, met name omdat het open water van de Vaart als historisch element ontbreekt.

KLIMAATBESTENDIGHEID EN WATERBEHEERSING

De groene inrichting draagt bij aan klimaatadaptatie, onder meer door infiltratie, schaduwwerking en vermindering van hittestress. Dit gebeurt zonder afhankelijkheid van technische pompsystemen.

GROENBELEVING

Scenario 3 biedt de meeste ruimte voor groenbeleving binnen het onderzoeksgebied. De combinatie van groen en beperkte water- of speelelementen versterkt biodiversiteit en verblijfskwaliteit.

ECONOMISCHE EN TOERISTISCHE POTENTIE

De economische effecten zijn vooral indirect en liggen in een aantrekkelijker dorpsbeeld en prettiger verblijfsomgeving. Als onderdeel van een fietsroute kan het gebied recreatief aantrekkelijk zijn, zij het zonder grote toeristische impuls.

4.5 Samenvatting

Beoordeling scenario's			
	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3
Technische haalbaarheid			
Financiële haalbaarheid			
Kwaliteit/Cultuurhistorische waarde			
Parkeren			
Verkeer			
Beheer en onderhoud			
Maatschappelijke inbedding en beleving			
Klimaatbestendigheid/waterbeheer			
Groen beleving			
Economische en toeristische potentie			

Tabel 4. Beoordeling scenario's

De beoordeling van de drie scenario's laat duidelijke verschillen zien in technische en financiële haalbaarheid, ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijk draagvlak.

Scenario 1. Herstel van de Vaart scoort het sterkst op cultuurhistorische waarde en herkenbaarheid van het waterverleden, maar kent zeer grote technische en financiële beperkingen. Door de hoge ligging van het dorp is permanent water alleen mogelijk met continue pompinstallaties, terwijl ook bodemverontreiniging, doorstroming van het water, parkeren en beheer belangrijke knelpunten vormen. Dit scenario blijkt technisch niet realistisch uitvoerbaar en maatschappelijk sterk omstreden.

Scenario 2. De Vaart in de tijd vormt een tussenvariant, met een combinatie van een klein stuk vaart, wadi's en groen. Deze variant biedt ruimtelijke kwaliteit, meer groen en speelruimte en draagt bij aan klimaatadaptatie. Tegelijkertijd blijven de technische en financiële opgaven aanzienlijk, zijn er duidelijke knelpunten rond parkeren, bereikbaarheid en verkeersruimte, en blijkt het draagvlak beperkt doordat het participatieproces sterk is blijven hangen op de vraag wel of geen water.

Scenario 3. De strakke groene lijn is technisch het meest haalbaar en kent de laagste aanlegkosten, doordat geen permanent open water wordt gerealiseerd en wateraanvoer niet nodig is. Hoewel dit scenario cultuurhistorisch minder sterk is, wordt de historische lange lijn ruimtelijk verbeeld in een eigentijdse groene inrichting. Het scenario scoort het best op maatschappelijke inbedding, biedt veel kansen voor groenbeleving, klimaatadaptatie en verblijfskwaliteit, en kent de minste technische en financiële risico's. Parkeren en structurele beheerkosten blijven aandachtspunten.

Eindbeeld

De beoordeling laat zien dat scenario 3 het meest haalbaar en robuust is, met een sterke groene kwaliteit en breedste maatschappelijke aansluiting. Scenario 1 en 2 zijn ruimtelijk aantrekkelijk en historisch betekenisvol, maar blijken technisch, financieel en maatschappelijk onvoldoende realistisch uitvoerbaar binnen de huidige randvoorwaarden.

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

Tegen de achtergrond van de wens om het dorpshart van Gasselternijveen te versterken en het waterverleden opnieuw zichtbaar en beleefbaar te maken, is dit haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek verkende of en op welke wijze de historische relatie tussen Gasselternijveen en het water – met de voormalige Vaart als ruimtelijk uitgangspunt – kan worden teruggebracht of verbeeld, en welke kansen en beperkingen daarbij spelen. Daarbij is ook onderzocht of andere opgaven in het gebied, zoals kwaliteit van de openbare ruimte, groen, verkeer en beeldbepalende gebouwen, in samenhang kunnen worden meegenomen.

Uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt dat het terugbrengen van water in de vorm van een Vaart niet haalbaar is binnen de huidige technische, financiële en maatschappelijke randvoorwaarden. Met name de hoge ligging van Gasselternijveen, de daaruit voortvloeiende noodzaak tot het continu oppompen van water, de technische complexiteit en de hoge kosten maken realisatie niet realistisch. Daarnaast laat de participatie zien dat er verdeeldheid bestaat over de vraag of de benodigde investeringen opwegen tegen de beoogde meerwaarde voor het dorp.

Tijdens het participatieproces hebben de gesprekken zich in sterke mate geconcentreerd op de vraag wel of geen Vaart. Hierdoor is het gesprek over andere mogelijke richtingen en alternatieven minder breed en minder verdiepend gevoerd dan beoogd. Tegelijkertijd laat het onderzoek duidelijk zien dat vrijwel iedereen aangeeft dat er iets moet veranderen in het dorpshart. Deze veranderwens is echter niet ingegeven door urgente functionele of technische problemen, maar vooral door de behoefte aan verbetering van ruimtelijke kwaliteit, uitstraling en beleving. Daarbij gaat het niet alleen om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om samenhangende opgaven zoals de kwaliteit en uitstraling van (verpauperde) gebouwen.

Het haalbaarheidsonderzoek laat bovendien zien dat er geen acute problemen spelen op het gebied van water, klimaat, verkeer of veiligheid die een ingrijpende herinrichting noodzakelijk maken. Eventuele ingrepen zijn daarmee keuzes op basis van wenselijkheid en kwaliteitsverbetering, en niet op basis van noodzaak.

Voor geen van de uitgewerkte scenario's is op dit moment een budget beschikbaar gesteld door de raad, wat betekent dat uitvoering op korte termijn niet mogelijk is zonder nieuwe bestuurlijke keuzes over prioritering en financiering.

5.2 Advies

Gelet op de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek is het advies om bestuurlijk vast te stellen dat het terugbrengen van de Vaart niet haalbaar is. Deze duidelijkheid creëert ruimte om het gesprek met het dorp te verbreden, los van de sterk verdelende vraag over water, en in een vervolgfase andere opties voor het dorpshart te verkennen. De resultaten bieden aanknopingspunten om eventueel toch een kwaliteitsimpuls te bewerkstelligen met de beschikbare huidige onderhoudsbudgetten als logisch startpunt voor het verder onderzoeken van een haalbare en toekomstbestendige ruimtelijke invulling.

Daarbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat er geen sprake is van een urgente noodzaak die ingrijpen afdwingt en dat een vervolgfase geen gegeven is. Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit kan ook gefaseerd of minder ingrijpend plaatsvinden, bijvoorbeeld via gerichte maatregelen in de openbare ruimte of de aanpak van beeldbepalende en verouderde gebouwen.

